

GRUDA

Štev. 1.

1931.

Leto VIII.

VSEBINA ZVEZKA 2.

M. N.: Resna beseda vsem našim društvom ob novem letu. — JOŽA LOVRENČIČ: Božja sodba. — KOREN M.: Cvetje. — * * *: Kako kmetujejo v sedanji Rusiji. — FRANJO BAŠ: Izvor današnje gospodarske krize. — Nov način pridelovanja žitaric. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh. — Listnica uredništva.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opre mah
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj **DUBIED**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

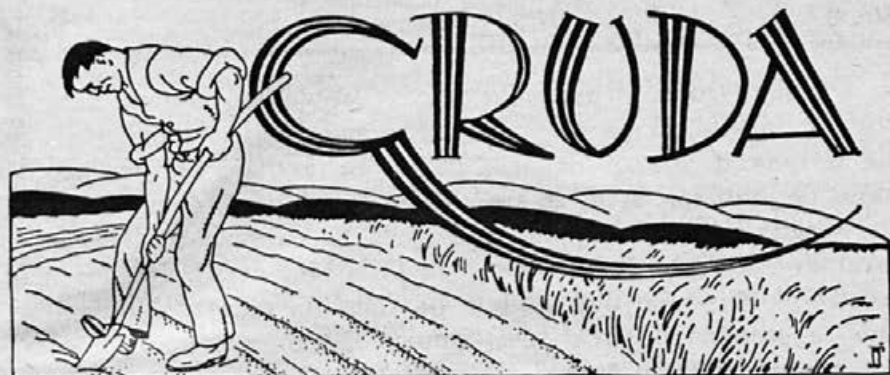
Josip Petelinc
Ljubljana.

Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. Miklauc „Pri Škofu“
Ljubljana

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

M. N.:

Resna beseda vsem našim društvom ob novem letu.

Letos začenjamo z devetim letom našega delovanja. Za našo zvezo je osem let življenja lepa doba in dokaz, da je naše gibanje življenja sposobno in potrebno. Kakor pri vsaki novi stvari, se je tudi pri nas dvignilo ob začetku silno navdušenje. Po deželi so se pridno snovala društva, posamezni člani so se z vsem navdušenjem oprijeli dela; sklicevali so sestanke, prirejali predavanja, tečaje, ustanavljali knjižnice, postavljali gledališke odre itd. Toda ta živahna delavnost je tekom časa žalibog popustila. V premnogih naših društvih je nastopilo mrtvilo. Včasih iz vzroka, ker je tako društvo izgubilo kakega delavnega člana, za katerega ni moglo najti nadomestila, včasih, ker je naletelo na zapreke finančnega značaja, morda nasprotovanje v tistem kraju vplivnih faktorjev itd. Pobude, nove korajže v takem društvu ni hotelo biti in tudi ves trud in vsa skrb Zveze za pomladitev teh društev je ostala brez uspeha. Imamo par takih društev, ki jih še vedno vodimo v svojih spiskih, ki pa ne dajo od sebe nikakega znaka življenja. Ta društva bomo v tekočem letu zadnjič energično stresli in jih pozvali, da se odločijo: ali prično gibati in znova zažive, ali naj se razpuste. Se vrtnar težko gleda suho vejo na svojem drevesu in mu taka suha veja tudi nikakor ni v čast.

Imamo zopet društva, ki sicer pošljejo tu pa tam kakšno poročilo o sebi, ki pa se stalno izgovarjajo, da ne morejo delati kot bi rada, da nimajo denarja, da se jim stavljajo zapreke itd. in samo obljublajo, da bo skoraj boljše. Tudi takih društev nismo kaj veseli. Z dobro voljo bi ta društva lahko našla v Zvezi in v lokalnih faktorjih toliko opore, da bi mogla delati. Imamo učiteljstvo, ki bo rado delalo in je pozvano, da dela za kulturni in tudi za gospodarski dvig vasi. Imamo posamezne inteligente od katerih mnogi samo čakajo, da se jih pozove na sodelovanje.

Znano vam je že, da je vstalo k življenju društvo, katerega važnosti se danes še ne zavedamo, društvo „Kmetska prosveta“. To je društvo prosvetnih delavcev, ki hočejo in morejo izobraževati kmetsko ljudstvo, posebno pa kmetsko mladino v značajne, splošno in strokovno izobražene osebnosti, v koristne državljane in sposobne člane vseh javnih ustanov.

Imamo pa tudi dobra društva, ki smo jih res veseli. Ta društva se predvsem ponašajo z člani, ki so sami navdušeni za pokret, ki razumejo duh novega časa in ne čakajo na pomoč od zunaj temveč delajo sami iz sebe. S svojim delovanjem ustvarjajo samozavest in kulturnost v svojem stanu, vzbujajo spoštovanje in priznanje svoje okolice, ki jih zato tudi podpira. Ne strašijo se zaprek in ne odstopajo radi njih od svojih ciljev. Taka društva so naš ponos.

Da bi se Zveza, ki jo čaka v bodočnosti še mnogo večje delo kot doslej, razbremenila, je sklenila ustanoviti svoje pododbore za posamezna okrožja. Tako se je že lani osnoval pododbor Zveze v Celju pod predsedstvom agilnega in sposobnega tovariša I. Kronovška, ter ljubljanski pododbor pod vodstvom preizkušenega tovariša J. Blaža. Letos, 4. januarja smo ustanovili pododbor Zveze za Novo mesto s predsednikom Fr. Šobarjem in v najkrajšem času bodo sledila vsa večja mesta v Sloveniji. Taki pododbori naj bi postali središče in žarišče kmetskomladinskega dela za svojo okolico. Nanje naj bi se naslanjala naša društva, od njih naj bi zahtevala pomoči, pod njih vodstvom naj bi se ustanavljala nova društva.

Mnoga naša društva so v preteklem letu snovala sokolske čete, nekatera pa ustanovitev takih čet še pripravljajo. Razen tega se je ustanovilo mnogo kmetskih sokolskih čet v krajih, kjer ni bilo naših mladinskih društev.

Zveza beleži ta pojav z velikim zadovoljstvom, ker tudi to delo spada v kmetško mladinsko gibanje. Smatramo, da je sokolska vzgoja za našo mladino zelo koristna, ker jo vodi k delavnosti, k zdravju, k bratstvu in disciplini ter k hrabrosti in požrtvovalnosti s katero bomo obranili svoj dom, svoj narod in svojo svobodo. V bodočem letu bomo še bolj pozorno zasledovali ustanavljanja in gibanje kmetških sokolskih čet, pomagali pri prosvetnem delu v teh četah ter vse pojave beležili tudi v našem glasilu „Grudi“.

S tem smo končno dospeli do „Grude“. Naša kmetško-mladinska revija „Gruda“ je še vedno naša pastorka. Žalostno je to, pa resnično. Pogledjmo koliko revij, mesečnikov, tednikov, štirnajstdnevnikov ima naše meščanstvo! Bilo bi jih cela vrsta, ako bi jih hoteli naštet. Naša mladina ima samo en mesečnik, svojo „Grudo“. Vendar je tej drobni knjižici že parkrat pretila smrt. Radi prealega zanimanja, seveda. Priznamo, da je denarna kriza občutna, da je naša vas obubožana, vendar svoje edino glasilo bi si marsikater fant in marsikatero dekle vendarle lahko vzdrževalo. Naročnina zanjo bi bila v dveh in celo v treh obrokih pač malenkostna. „Gruda“ želi biti tudi vidna vez, ki naj vas vse druži. Pošljite ji svoje dopise, sporočajte v njej svoja opažanja, svoje nasvete in svoje želje. Opisujte svoje delovanje, posebno vse važnejše dogodke v vašem društvu in tudi v vašem kraju sploh. Vsak član naših društev pa naj smatra kot svojo dožnost, da je naročnik na kmetskomladinsko glasilo Grudo.

Na delo tedaj! Ve speča društva, prebudite se, nov čas vas kliče, ne prespite ga, da vam ne bo pozneje žal! Ve mlačna društva, otresite se omrtvelosti, vstopite v nov tok, da ne pojde mimo vas! A ve, delavne naše edinice, ne popustite, zbirajte svoje sile, množite in širite se, da bo bodočnost, ki prihaja tudi Vaša zasluga!

Tu smo prišli kraljótarji,
kraljótarji, nazunani ljudje —
temu prvimu j Gašparju ime.
Temu drugimu j Mihi ime.
Temu zadnimu j Zamurcu ime.

(Kroparska kolednica po zapiskih Dr. R. Andrejke.)

Joža Lovrenčič :

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

I.

V Karlovcu, blizu kroparskega miljnika, ki je popotnemu pravil, da sega do tja moč in oblast rudniškega sodnika, je stala v rebri ob cesti gostilna. Ob delavnikih je navadno preko dne samevala in krčmar Karlovčan — po kraju in hiši so mu tako rekali — je pri oknu ali izpred hiše gledal na cesto in proti Kropi, nad katero se je valil iz dveh plavžev proti nebu gost dim, kdaj bo prišel kak pivec, da bi mu postregel in delal družbo. Redko je dočkal pred večerom koga, ko se je zmračilo, pa so prihajali gostje: kovači in pomočniki iz kroparskih vigencev. Zahajali so k njemu, ker niso marali biti v trških krčmah svojim fužinarskim gospodom pred nosom. Ob sobotnih večerih in ob nedeljah so napolnili Karlovčanovo krčmo še oni, ki so stikali za železno rudo in jo kopali pod Orlovino in Babjim zobom, pod Zidano skalo, ki se onkraj Kotla, v katerem izvira Préprovka ali Kroparščica, strmo dviga nad trgom, v Kroparski rupi, v Barbarini jami, na Čoku, v Pogačnici, na Lazih, v Gadovki, pri Sveti soboti nad Bariglo, kjer se prevali svet na češnjiško stran, v Erjavki, pod Črnim vrhom in še drugod po Jelovici in okoli Jamnika. Tudi črni možje, ogljarji, ki so na „ajhanih“ vozeh dovažali v Kropo fužinarjem oglje v velikih vrečah — žirgelnih — katere so držale šest ljubljanskih starov, so se neredko ustavili pri Karlovčanu, da so si poplaknili grlo in poizvedeli, kaj se vse gaja po svetu.

Drugo nedeljo meseca julija leta 1626, je bilo pri Karlovčanu posebno živahno.

Nič čudnega.

V Kropi je bil semenj, lepi semenj, nageljev semenj, ki je slovel daleč na okoli in privabil sejmarje ne samo iz sosednih krajev, marveč so prišli še iz Kranja, Loke, Ljubljane, od Radovljice in bohinjske strani in še preko Petrovega brda so prišli od Bače in Soče, da so si ob tej priliki naložili polne koše kroparskih žebļev.

Ko je pri svetem Lenartu v Kropi odzvonilo angelsko češčenje, so se porazgubili zadnji sejmarji. Na cesti ob Kroparščici pri mostu, kjer se izliva v Lipnico, so Radovljčani in Bohinjci krenili proti Kamni gorici, oni iz spodnjih krajev pa so šli po dolini proti

Savi. Hribovci in Tolminci so jo udarili po grapasti poti, ki vodi iz Kroke čez Bariglo mimo Svete sobote na Jamnik in dalje v Selca ali proti Dražgošam.

Tudi Karlovčanovi gostje niso preslišali večernega zvona in so se začeli odpravljati.

„Saj se še ne mudi moške!“ jih je Karlovčan prijazno ustavljaj, a z vso prijaznostjo jih ni mogel zadržati.

„Pusti dedce, ki morajo s kurami spat, da ne bodo doma tepeni!“ se je norčeval izza miz mladi svet, ki se mu ni nikamor mudilo in ni imel še dovolj ne pijače ne igre.

Karte so ploskale na mizo in kocke so padale in smeh in šala in kletev in groba beseda so polnili vzdušno ozračje prostorne hiše. Od igre do igre je naraščal hrup in Karlovčan je moral od časa do časa miriti razburjene duhove. Gostov ne bi rad izgubil in zato jih je poravnaval in se zadovoljno smehljaj, ko se mu je posrečilo, da je ukrotil s svojo besedo naval jeze.

Proti deseti uri je pri mizi, ob kateri so sedeli z drugimi tudi Miheličev Klemen iz Kroke, Jelenčev Anže in Lotričev Andrejec z Jamnika, nenadoma udarilo, da so pri vseh mizah utihnili in gledali, kaj bo.

Jelenčev je zgrabil bokal, treščil z njim, da se je razletel in se je cekinasto rumena brežanka razlila po mizi in z vseh strani curila na tla.

„Ali misliš, da si doma? Dovolj nas s starim goljufata s svojimi čirčarami v onih lesenih bukvah, iz katerih človek ne more, če je prišel vanje, kakor bi se zapisal zlodju! Pri kartah nas pa že ne boš ciganil!“ je bil Anže divji in je zgrabil Klemenā, da bi ga česnil.

„Za božjo voljo, le pretepa ne!“ ju je ločil Karlovčan in miril. „Ali hočete, da mi sodnik vzame patent? Že tako me po strani gleda, ko ve, da vas ne maram metati s prvim mrakom na cesto. Saj niste v Dražgošah na žegnanju, da bi se pretepali do krvi in potem sedeli kakor Peer in onadva Laha Gattija v kehi!...“

„O, Peer pa ne sedi več!“

„Kaj, da ne sedi več?“ so bili gostje radovedni in gledali v Lotričevega Andrejca, ki je povedal novico.

„Ne sedi več, pravim. V Kosovcu sem ga oni dan videl, ko sem žgal kopo. Bolj podvzeten je bil ko ona dva Laha, ki namesto mačk dereta podgane v loški kehi!“ je povedal Andrejec.

„Le kako je ušel?“ so bili vsi odkraja radovedni in še Jelenčev je pozabil svojo jezo. Miheličev je porabil to priliko in je kar mi-

mogrede poravnal svojo ceho in izginil, ne da bi kdo zinil za njim kako besedo.

„Kako je ušel? Anže bi vam boljše povedal! Tudi pri njem se je oglasil in prespal noč v njegovi bajti ob kopi. Z Anžetom sta se kaj več zmenila, on naj vam povel!“ je dejal Andrejec.

„Anže, povej, povej! Zdaj nimaš kaj več opraviti, ko jo je Klemen popihal!“ so silili v Jelenčevega.

Anže je naročil novo mero brežanke in ko se je razjezil nad Karlovčanom, ki je preprečil, da ni Miheličev občutil njegove trde pesti, se je kratko odrezal:

„Loški biriči so tudi ljudje, čeprav so škofu prisegli zvestobo v službi. Peer ni bil suh in znal si je pomagati s cvenkom!...“

„Aha!“ je bilo vsem jasno in so razumeli, da stiskaška Laha rajši precvilita v kehi leto in dan in še stokrat s prisego prodasta dušo, da bi spričala svojo nedolžnost, nego bi skušala kupiti kakor Peer svobodo.

Dogodke z dražgoškega krvavega žeganja so poznali vsi, saj dolgo časa niso drugega govorili, nego o njih. Ob novici, da je Peer ušel iz zavora, so jih začeli znova rešetati. Oni, ki niso bili zraven, so vedeli največ povedati. O grozanskem pretepu in poboji so pripovedovali, ki da je nastal iz nič. Peeru da so očitali lutrsko vero, ker je z Gattijema in Adamom Koflerjem iz Železnikov med mašo sedel v krčmi in popival ter se tam norčeval iz rudarjev in ogljarjev, ki so po opravi prišli na mero vina.

„Ali vas ni dovolj okrepčala božja beseda, da iščete še posvetnega okrepčila v vsakdanji jedači in pijači?“ da jih je Peer vprašal in so se oni trije, ki so bili z njim, zakrohotali in rekli, da verujejo samo v vino, ki daje pravo moč.

In rudarji in ogljarji, ki so pred šestimi leti videli ljubljanskega škofa Tomaža, ko je prišel v hribe, da utrdi ljudi v pravi veri in zatire lutrovske zmote, in so ga spremljali od vasi do vasi, ker je znal tako lepo in do srca govoriti, in so ga še slišali v Kropi, ko je pred veliko množico govoril v klancu pred Pibrovčevo hišo in vse spreobrn timer jim še obljubil župnijo, ki jim jo je tudi dal, so z njegovo besedo zagovarjali svojo vero, zabavljali čez Lutro in njegove kranjske predikante, ki da so samo z gospodo držali in se norčevali iz vsega, kar je bilo navadnim ljudem vse pomnenje sveto.

„Tako je šlo in nazadnje so Peer in njegovi vzkipeali, se zagnali v krčmi v svoje zoprnike, jih poklali in potem planili zunaj še na druge, ki so držali z rudarji in ogljarji. V zmedo in vrišč so posegli biriči, ki so prišli iz Loke, da poberejo štantnino, in posre-

čilo se jim je, da so Peera z njegovimi dobili v roke, jih povezali in odgnali v loški grad, kjer naj bi jim pohladili prevročo kri.“

Vse to so vedeli povedati Karlovčanovi gostje. Jelenčev in Lotričev sta samo poslušala, le tu in tam sta kaj pripomnila, zagovarjajoč Peera, ki da je dober človek in da je moral udariti, ko so se zaganjali vanj ko razdraženi sršeni.

Tudi Karlovčan je bil previden in se tega ni kesal. Ko je šel iz hiše, da prinese iz kleti nove pijače, je v veži obstal in zaklical, hoteč, naj ga slišijo tudi v hišo:

„Kar naprej, kar naprej! Pri nas ni loških biričev in tudi ovaduhov ne, da bi moral oprezati, preden stopiš pod pošteno streho! Kar vstopi, Peer! Merico ga boš, dobrega imam, od Gorice so mi ga pritovorili, brežanka je! Pa podložiš se tudi kaj in še spočiješ se krščansko do jutra, ne?“

Peer, ki je z nočjo prišel iz jelovških gozdov, da se založi z živežem in pogleda, kaj vedo ljudje povedati, je vstopil. Družba, ki je prej tako glasno govorila o njem, je utihnila. S komolci so se dregali in si mežikali, češ, o volku smo govorili, pa je prišel.

„No, Kroparji, kaj pa ste utihnili? Saj nimate navade, da bi bili pri vinu tako molčeči, ko ni treba napenjati pljuč kakor v vigencih, da preglasiš kladivo! In še nageljčev semenj je danes po vrhu vsegal“ je vprašal Peer in podražil Kroparje, ko je prisedel k Jelenčevemu in Lotričevemu, ki sta mu porinila vsak svoj bokal, da bi pil. Ni se branil.

Ko je odložil pijačo, je spet pogledal ostro po Kroparjih, ki so stikali glave, kakor da pomagajo igravcem.

„Kaj ste res ob besedo, da mi nihče ne odgovori?“ jih je nato izžival.

„Čemu se jeziš Peer?“ je vprašal Karlovčan, ki je prinesel veliko steklenico in jo postavil na polico v kotu pri oknu, kjer je točil.

„Tvojim gostom je zmanjkalo sape, ko sem vstopil, kakor bi jim obtičali v grlu bobi!“

„Nič čudnega, Peer! Komu ne bi zaprlo sape, če se prikažeš, kakor bi se vzel iz zemlje, ko bi moral sedeti na varnem med štirimi stenami in se postiti ob suhem kruhu in vodi!“ je za vse odgovoril Karlovčan.

„Zato, zato smo obmolknili, a se nismo upali povedati, da bi te ne razdražili!“ so dobili Kroparji pogum in se oglasili.

„Hahahahaha! ... Vas kdo bi se že zadovoljil s stanovanjem in hrano in pijačo, kakršno pripravijo loški biriči, meni pa ni bilo vse

skupaj prav nič po godi! He, Karlovčan, da ne boš imel preveč dela, kar celo posodo na mizo! Bomo sami točili! In prigriznil bi tudi kaj rad. Toplega tako nimaš več, kaj? No, bo tudi rženovec dober in sir!“

Karlovčan, ki je postavil pletenko na mizo in sam prisedel, je zaklical v kuhinjo:

„Špela, kruha prinesi in sira, da se lačni nasitijo!“

Peer je zgrabil pletenko in napolnil majolike sebi, Jelenčevemu in Lotriču in še razigrano pozval:

„Kar bliže, Skokolin, ki ga nimaš nikdar dosti, in tudi drugi! Vse vas vabim. Nocoj ga boste na moj račun, da si zapomnite, kdaj je rudar Peer ukanil loške biriče in sodnika! Tu pri vas sem še varen, onkraj Jamnika je malo drugače! Biriči so že pred cerkvami bobnali in oklicevali nagrado za mojo glavo. Kdor bi me prijel in izročil gosposki, bi ga plačali, Judeževe groše bi zaslužil! Če bi se mu dal prijeti, kaj pa! Pa me ne bodo! Posvetil bi vsakemu, da bi videl na oni svet, hahaha!“

Skokolin Matevž, star žbljarski pomočnik, ki večkrat cel teden niti enega žblja ni napravil, je vesel prisedel. Tudi drugi se niso branili. Vsak je bil prej izpraznil še svojo majoliko, da bi ne bil prikrajšan ob Peerovi darežljivosti, ki so je bili veseli.

Karlovčanka je prinesla hleb in sir in postavila oboje pred Peera, ki si je pri priči odrezal lep kos in ga grudil, kakor bi ga studenec pod Suhrno zlakotoval.

„Tekne ti, tekne!“ mu je rekla krčmarica.

„Kaj bi ne teknilo,“ je odvrnil, „če pa živim po Jelovici kakor sveti Janez Krstnik!“

„Ob sladkih koreninicah in kobilicah? Hahahaha... Pa vendar ne?“ je bil Skokolin vesel in si natočil svojo mero in napolnil potem še drugim, ki so prisedli, zakaj Peer mu je ukazal, in neznanosko srečen je bil, da sme točiti.

„O ti revež, ti,“ je sočustvovala Karlovčanka s Peerom in se vrnila v kuhinjo.

„Tako, zdaj pa trčimo in pijmo na Peerovo zdravje!“ je bil Skokolin navdušen in je težko čakal, da bi mogel spet točiti.

Pa so trčili in pili.

Peer je pil in gledal drugega za drugim. Ko je odložil majoliko in je Skokolin takoj vstal, da napolni znova njemu in drugim, je vzel z glave klobuk in zaklical veselo, da ga je morala slišati krčmarica v kuhinjo:

„Špela, Špela, ko sem si privezal dušo, moram še nekaj dobiti po kroparski navadi! Vsi imajo nagelje, ko ste praznovali lepi semenj, jaz ga še nimam, pa mi ga ti prinesi!“

„Vse so mi potrgali,“ se je prismejala Karlovčanka na vrata.

„Nič ne maraj, Peer, saj jaz ga tudi nimam!“ je dejal Jelenčev, ki je sedel tik njega.

Peer ga je pogledal.

„Glej, glej, Anže, saj res! To je pa čudno!“ se je zavzel.

„Vse se primeril!“ je menil zagonetno Lotričev Andrejec.

„Tak fant, pa da bi ne bilo Kroparke, ki bi mu ga dala?“ se je še čudil Peer.

„Izbiral bi lahko, pa ne mara! O, saj vemo!...“ se je oglasil in pomežiknil Skokolin in hitel piti.

„Kaj veš?“ je vzrastel Anže.

„Hm, kaj?... Kar vedo vsi!...“ je odvrnil Skokolin, ko je odložil majoliko, in se zasmeljal.

„Nič ne vedo in ti tudi nič ne veš!“ je udaril Jelenčev ogorčen s pestjo po mizi.

„No, pa ne, če nočeš. Stavil bi vendarle, da vem, če bi šlo za to!...“ je mirno dejal Skokolin, pokazal na majoliko in jo dvignil in nagnil.

„Pa stavita, no!“ je podregal Peer.

„S čim bo plačal, če zgubi stavo?“ je hotel vedeti Anže.

„S čim? Karlovčan mi že še zaupa, če ne škarij, pa vsaj vzhajajoče solnce, saj sem mu do zdaj zmerom pošteno plačal, čeprav je včasih kak teden počakal!“ je bil Skokolin kakor užaljen.

„Boga zahvali, če ti par palic!“ se je oglasil Karlovčan, ki je imel tudi lesene bukve kakor fužinarji, da je vanje pisal svoje dolžnike. Pod imenom je potegnil ravno črto in nanjo risal kroparske številke. Krog nad črto je pomenil pol krajcarja, navpičnica, ki se ni dotikala črte, krajcar, navpičnica, ki je presekala vodoravnico, je značila dva groša, krog, skozi katerega je šla vodoravnica, je bil forint, krog s križem deset forintov in škarje za ovce — sto forintov. Če je zbrisal, kar je bilo pod črto, je ostalo pomenilo polovico prvotne svote. Vzhajajoče solnce je značilo torej pol forinta, palice pa groše.

Skokolin se je zadovoljil tudi s palicami.

„Saj bo tudi dovolj za bokal brežanke!“ je dejal in pozval Jelenčevega, da bi stavila.

„Za bokal brežanke? Velja!“ se je odločil Anže ne radi Skokolina, marveč da ustreže Peeru.

In udarila sta si v roko.

„Zdaj pa na dan z besedo! Kar povej, kar veš!“ je hotel Anže in gledal Skokolina, kakor bi mu hotel brati z obraza, če bo zadel pravo.

Kropa.

Matevž Skokolin se je zasmejal in menil, da mora prej zmočiti grlo in poplakniti usta, da mu ne bo zastajala beseda in bi se ne zdelo, da ni resnična.

Potem pa je začel:

„Tak, Anže, ali misliš, da smo slepi? Da smo gluhi? Saj bi že leto in dan čivkali vrabci, če bi jih imeli v Kropi, da ti je pri srcu Lipkova Lenka! Da ne? Ne boš prikril, Anže, ko si še danes to pokazal!“

Skokolin je umolknil in zmagoslavno pogledal Jelenčevega in vse druge po vrsti in nagnil majoliko.

Anže je planil po konci.

„Kar lepo sedi, Anže, saj nisem Klemen in gre samo za stavo! Poslušaj pa odgovori, če hočeš, ali ni tako, kakor ti povem! Prej, pred dobro uro si se sprl z Miheličevim. Radi kart si se jezil, kakor so vsi slišali. Pa bi bil karte in sleparijo, če je res bila, požrl in igral naprej — a nisi se mogel več premagovati, ker ti je preveč dišal pod nos nagelj, ki bi moral biti tvoj! ...“

Peer je potrapljal Anžeta po ramah.

„Tako je tedaj s teboj, Anže,“ je dejal. „Med tednom ravnaš kopo in jo varuješ, da se ne vname, pa ti medtem v Kropi drug varuje dekle in jo vnema, hahahaha! ... No, pa bom jaz plačal stavo, ki jo je Skokolin dobil, kakor vidim, da ne boš še tega trpel vrh vsega! Kar nagni, Anže, in nič ne maraj!“

„Saj res, pijmo in zalijmo semenj, ki gre h koncu in je tudi brez nageljev lep!“ so bili vsi glasni.

Ko so Kroparji s Skokolinom omagali in ob mizi pospali, so se Peer, Anže in Andrejec dvignili in odšli.

Karlovcian je stopil za njimi pred hišo.

„Peer, pri meni boš vedno na varnem, ko se oglasiš! Le nič se ne boj in kmalu kaj pridi!“ je zaklical dobre volje za svojim dobrim gostom.

„Prav, prav!“ mu je odvrnil Peer že s ceste in v temi so krenili proti Kropi, nad katero se je pravljичno belila Zidana skala v svetlobi ščepa, ki ni bil še priplul iznad Brezovške gore, da bi Kroparščica zlato zablestela v njegovih žarkih in bi prepodil črno temo tudi iz njene doline ...

(Dalje prih.)

Koren M.:

Cvetje.

Stala sem pred izložbo in gledala pestro cvetje, ki je žalostno in samotno venelo za izložbenim oknom. Rdeči nageljni so me spominjali domačega vrta, ki je zdaj pust in otožen, brez rož in preko njega veje hladeči jesenski veter.

Gledala sem krvavordeče cvete; tedaj si pristopil ti, z lahnim nasmehom na ustnah, s tiho žalostjo v očeh. Ničesar mi nisi rekel, le mojemu pogledu si sledil, pogledu, ki je koprnel v jesenskem cvetju po rdečih cvetkah. In stopil si v cvetličarno in mi kupil nageljnove. S tihim nasmehom v žalostnih očeh si mi jih podaril. Potem si me spremil domov. Med potjo sem ti pripovedovala o svojem domu, o vrtu, o travnikih in šumečih gozdovih, ki so me tolikokrat uspavali v srečne sanje. Pripovedovala sem ti o svojem sedanjem domu, o tesni in samotni sobici, ki je brez solnca in brez cvetja. Poleg mene si šel in si molčal. Le semtertje si izpregovoril besedo in tvoje črne oči so bile žalostne. Ko sem ti pripovedovala, sem premišljevala o tvoji žalosti. Ah, in ti si molčal in nisem mogla zaslutiti bolesi, ki ti je stiskala dušo.

Pred hišo sva se poslovila in nikdar več te ne bom videla. Tvoje pismo, ki sem ga prejela drugi dan, mi je povedalo o tvoji bolečini. Pisal si:

„Skoraj pred tremi leti sem prav tako kot Vam kupil cvetja, kupil svojemu dekletu krvavordečih nageljnov. Prav kot Vi je stala pred cvetličarno in si želela svežih cvetov. Kakor Vas sem spremil tudi njo proti domu in govorila sva o cvetju in pisanih poljih. In tistemu dnevu je sledilo še mnogo, mnogo drugih, lepših od prvega. Skupaj sva hodila po poljih in travnikih ter kramljala in sanjalarila o lepi bodočnosti. Za tistimi srečnimi dnevi pa je prišel udarec, ki ga nisem do danes prebolel. Ravno včeraj je minulo leto, odkar mi je umrla moja Alma, odkar sem zadnjič položil med njene bele, drobne in mrtve prstke svoje krvavordeče nageljne, ki so se svetili na njeni beli obleki kot krvave kaplje iz mojega ranjenega srca. Leto je, odkar sem zadnjič poljubil njene blede, mrtve ustnice, ki ne bodo nikdar več izpregovorile onih dveh tihih trepetajočih besedi: „Ljubim te.“

Včeraj sem videl Vas pred cvetličarno in prav kot ona ste hrepeneli po rdečih cvetih. Videl sem Vas in spomin na mojo mrtvo Almo je z novo silo zopet oživel v meni. Ko sem Vas spremil proti domu in ste mi govorili o cvetju, o svojem vrtu in o travnikih, sem mislil, da mi govori Alma.

Ah, moja mrtva Alma!

Z Vami sem praznoval obletnico njene smrti. Ob Vaši strani in Vaših toplih besedah sem znova preživel srečne dni, ki sva jih z Almo prebila na poljanah, med pestrim cvetjem in valujočimi travami.

Hvala Vam za lepe trenutke in spomine, ki sem jih včeraj imel ob Vašem pripovedovanju.“

Tvoje rože, neznanec, rdijo in tiho venejo v moji samotni sobi. Morda sanjajo kot jaz o cvetočem vrtu in tajinstvenem šumenju belih brez, rastočih sredi samotnih poljan.

Kako kmetujejo v sedanji Rusiji.

Bistvo sodobne krize našega kmetijstva je v slabi ali celo negativni rentabilnosti ker težko vnovčimo pridelke za katere smo imeli visoke proizvodne stroške. Popolnoma drugo bolezen opazamo v Rusiji. Nekdanja žitnica Evrope trpi sedaj pomanjkanje živeža. Vzrok tako nepričakovanega pojava leži

v poskusih popolne preuredbe gospodarskega sistema, ki ga nameravajo izvesti vodje tamošnje boljševiške politike, in v zagrizeni borbi, ki se suče okoli tega problema.

Pred revolucijo se je izvažalo iz Rusije predvsem žito, katerega so proizvajala veleposestva in večje kmetije, nekaj pa so prispevali tudi gospodarsko slabejši kmetje, ki bi mogli s svojim žitom pravzaprav komaj pokrivati lastne potrebščine ali bi ga morali celo še dokupovati. Poleg splošno znane nekulturnosti ruskega kmečkega ljudstva, ki je silno ovirala gospodarski napredek vasi, je namreč v Evropski Rusiji, odkoder se je žito izvažalo, vladala tudi velika revščina, ker so večino dohodkov od kmečkega gospodarstva spravljali v žep vaški oderuhi in prekupci. Zato se je pogostoma izvažalo ne le žito, ki bi bilo za domačo rabo odveč, ampak je zadolženost silila kmeta, da je prodal kar največ, čeprav je potem moral stradati. To je tudi glavni vzrok strahovite smrtnosti kmečkih otrok v stari Rusiji.

Boljševiška revolucija je uničila glavnega proizvajalca izvoznega žita — veleposestnika. Večji del veleposestniških zemljišč je prišel v roke malemu kmetu, v neposredno-državnem vodstvu jih je ostalo le razmeroma malo. Tudi večje kmetije so močno trpele od revolucije. Vsa zemlja je postala namreč državna lastnina, kmetje so jo dobili le v užitek, in sicer jo je vsaka družina dobila toliko, kolikor ji gre po številu članov. Ta norma je bila seveda v raznih krajih različna, ker je odvisna od tega, kako gosto je kraj naseljen. Družine, ki so imele prej več, so zgubile vse, kar je prekašalo normo, drugim so pa dodali. S tem gospodarstva še niso bila tako izednačena, kakor bi si želeli prejšnji bajtarji. Trdne kmetije so imele še dosti živine in mrtvega inventarja, drugim ga je primanjkovalo, nekateri pa sploh niso imeli nič, ker so se prej z vso družino udingali pri veleposestnikih in trdnih kmetih. Da ne bi bajtarji, na katere se je skušal opreti boljševiški režim, postali gospodarsko odvisni od bolj opremljenih kmetij, katerih gospodarji so vedno bolj črtili sovjetsko vlado, je ta izdala dekret, glasom katerega so takozvani „odbori vaše revščine“ smeli deliti med potrebne ljudi tudi živino in mrtvi inventar, kar so ga imeli nekateri „odveč“.

Že te spremembe same na sebi so morale nujno izzvati katastrofalno nazadovanje proizvodnje žita za prodajo. O kakem gospodarskem napredovanju v tej ali drugi smeri dolgo ni moglo biti govora, ker je zakipela besna notranja vojna za oblast v

državi. Rdeči ali beli, regularni ali partizanski odredi so krožili po deželi, uničevali polja, praznili žitnice, odvajali konje in govejo živino. Kjer ni bilo bojev, je pobirala, kar se je le dalo, državna oblast, ki je sicer vse plačevala, pa denar ni bil nič vreden, ker se ni zanj nič dobilo, vse je požirala vojna.

Sele ko so boljševiki užugali svoje nasprotnike, je gospodarstvo polagoma zopet oživel. Pokazalo se je pa, da izednačenje kmečkih obratov ne more ostati trajno, kar za boljševike seveda ni bilo nepričakovano. Skrbne družine, ki so imele količkej ugodnejše razmere, na primer dosti zdravih delavnih rok, dobro plemensko živino ali kaj drugega, so si kmalu gospodarsko opomogle in začele najemati zemljišča, ki jih niso mogli obdelati manj srečni sovaščani. Družina pa, kjer jih je bilo več pri skledi kot pri delu, ki jih je zadela kaka nesreča ali pa niso bile tako skrbne, složne in delavne, so kmalu opešale in postale odvisne od močnejših. Grozil je torej narasti novi kapitalizem, ki naj bi ga bila revolucija uničila.

Boljševiki seveda niso hoteli, da bi se po revoluciji kmetijstvo razvijalo po tiru, ki ga je pokazala zapadna Evropa. Končno rešitev kmečkega vprašanja oni vidijo v tem, da se vse kmetije združijo v moderno opremljena velepodjetja, ki bi se pozneje podržavila, kmet pa bi postal delavec v državni službi.

Poskusili so takoj z organizacijo zadružnih kmetij, ki naj bi v praksi pokazale kmečki masi, kako lepše življenje nudi večje zadržno podjetje. Nekaterе take zadrugе so se res polagoma konsolidirale, saj so uživale znatne ugodnosti, kakor ceneni kredit, lažje obdavčenje, večja in boljša zemljišča itd., druge pa so se vsled notrajnih, zlasti „babjih“ razdorov razsule. V splošnem, prvi poskusi zadržnega kmetovanja niso bili toliko uspešni, da bi se kmečka masa navdušila zanje.

Gospodarski razvoj pa je šel svojo pot, rasel je nevarni nasprotnik sovjetskega sistema — „kulak“, trdni kmet. Progresivno obdavčevanje je sicer protežiralo gospodarsko slabega kmeta in z vso silo udrihalo po njem, kadar si je opomogel, pa ni pomagalo. Sovjetska statistika je res beležila, da se manjša število najrevnejših kmetov ter da raste število srednje močnih, še hitreje pa je rasel grozni „kulak“, odločni nasprotnik količkej znatnega omejevanja, še bolj pa ukinjeja zasebne lastnine. Sicer pa tudi srednji kmet ni pomišljal o zadržnem kmetovanju, celo revež je večinoma sanjal le o tem, da si gospodarski opomore kot zasebni kmet. Tako je torej davčno protežiranje slabih kmetij krčilo

število vaških pristašev sovjetskega režima, silno obdavčevanje premožnih pa je vzbujalo ostro nezadovoljnost.

Treba je bilo torej kaj ukreniti, da se obrne razvoj kmetijstva na drugi tir, drugače bi morala prej ali slej pasti boljševiška diktatura. Treba je bilo uničiti „kulaka“, onemogočiti uspešni razvoj zasebne kmetije, da bi se ljudstvo oklenilo zadružnih oblik gospodarstva.

Vsled oviranja razvoja trdnih kmetij seveda ne more izdatno rasti proizvodnja za prodajo. Treba ga je bilo pa vedno več. Država bi ga rada izvažala, pa tudi za notranje potrebe ga gre vedno več, ker se boljševiška Rusija neverjetno hitro industrializira in nova gospodarska središča rastejo kar po amerikansko. Z vedno večjo težavo je država nakupovala žito, da prepreči špekulacijo s tako važnim hranivom. Nehala ga je izvažati, pa vendar kmalu tudi to ni pomagalo. Dokler je bilo dosti žita na trgu, je še šlo, kakor hitro ga je bilo manj, nihče ni več hotel prodajati državi, ki je plačevala le določeno ceno, dočim je zasebni kupec dajal veliko več. Država ni imela dosti močnih žitnih zalog, da bi mogla cene regulirati, da pa ne bi godrnjal delavec, mu je morala na vsak način preskrbeti vsaj neko količino nepredragega kruha.

Bila je torej uvedena nova metoda nakupovanja žita. Po statističnih podatkih se ugotavlja koliko in kje naj se kupi žita, nazadnje zve vsaka vas, koliko naj prispeva. Posebna komisija določa, koliko naj da vsako gospodarstvo. Najobčutneje se pri tem zadeva premožne kmetije, zlasti javno „kulaške“. Mnogi (tudi manj premožni) se pritožujejo, da niso toliko pridelali, kolikor se od njih zahteva, temu pa oblasti ne verjamejo, marveč trde, da so to le krokodilove solze, kulaške zvijače. Naj bo že tako ali tako, res je pa, da marsikdo ne proda državi, kolikor se od njega zahteva. Zato pa mora potem plačevati veliko globo, ki ga navadno spravi na kant.

Lahko si je misliti, kako učinkuje podobna metoda. Vsak kmet se boji, da ga ne bi prišteli med kulake in obdeluje, kar se da manj, ker davki in količina prisilne prodaje progresivno raste čim večja je površina obdelane zemlje. Na ta način se pomanjkanje živeža vedno bolj čuti, tako da je država prisiljena normirati porabo važnejših vrst hraniva.

Odnehati pa boljševiki nikakor ne mislijo. Zasebna kmetija se ne more razvijati pri takem redu, torej — upajo boljševiki — bo šel kmet v zadrugo. In res, zadnje čase vedno bolj raste število zadružnih kmetij. Obenem država na vse pretege pospešuje organizacijo državnih veleposestev na nezaseljenih zemljiščih.

Franjo Baš:

Izvor današnje gospodarske krize.

Zgodovina gospodarstva je zgodovina težkoč, katere je gospodarstvo premagovalo, se v njih utrjevalo in usposabljal za razvoj in napredek. V razvijajočem se gospodarstvu so krize vsakdanji pojav; današnja kriza pa je izredna, ker obsega ves svet, glede Evrope pa radi pomena za bodočnost cele Evrope, in to tako v kulturnem, političnem kakor tudi v gospodarskem oziru.

Današnja gospodarska kriza je nastopila po svetovni vojni. Hitro po vojni so se pokazale težkoče v evropski industriji, po letu 1925 pa vedno silneje tudi v kmetijstvu, to pa tako v podonavskih in baltskih evropskih deželah kot v prekmorju Amerike, Afrike, Azije in Avstralije. Tako da je današnja kriza bolezen vsega svetovnega, zlasti še evropskega gospodarstva, kajti vsa zemlja je danes ena gospodarska enota.

Pred svetovno vojno je bila Evropa, zlasti Velika Britanija, Nemčija, Belgija, Francija in Švica, največji izdelovalec industrijskih predmetov, s katerimi je zalagala poljedelske zemlje Vzhodne Evrope in prekmorja; te pa so oskrbovale industrijsko Evropo s kmetijskimi pridelki in z za industrijo potrebnimi surovinami. Industrijska Zahodna in Srednja Evropa se je tako pred svetovno vojno ugodno dopolnjevala s kmetijskimi zemljami ameriškega, afriškega, azijskega in avstralskega prekmorja ter Vzhodne Evrope.

Ko pa je izbruhnila svetovna vojna, se je dogodilo dvoje:

Prvič so morale sedaj evropske industrije v kolikor niso bile od vojne uničene, izdelovati kot n. pr. britanska, predvsem vojni material; isto je bilo z Nemčijo i. t. d. S tem pa, da je evropska industrija morala posvetiti vse svoje delo potrebam bojujočih se armad, ni mogla več zalagati poljedelskih evropskih in prekmorskih zemelj z industrijskimi izdelki. In radi pomanjkanja industrijalij so naprednejše poljedelske zemlje, zlasti v prekmorju, začele med svetovno vojno z izredno naglico in silo razvijati in vzgajati domačo industrijo, ki je bila doma radi izostanka izdelkov evropske industrije brez tekmece, vsled česar je bilo lahko rojstvo industrij n. pr. Indije, Avstralije i. t. d. Še ugodnejši pa je bil položaj v zemljah, kjer je bila industrija že deloma razvita, n. pr. predelovanje bogatih domačih surovin, kar je bil slučaj zlasti v Zedinjenih Državah Severne Amerike, pa tudi na Japonskem. Ker pa je bilo mnogo evropske industrije v vojni uničene, ni zmogla evropska industrija vseh vojaških potreb, vsled česar ji je morala priskočiti na pomoč tudi

mlada prekmorska, zlasti ameriška industrija. Svetovna vojna ni s tem samo omogočila rojstva mnogih prekmorskih industrij, ampak je pospešila tudi njihov dvig, izpopolnitev in razširitev. Ko se je svetovna vojna končala, takrat je naravno evropska industrija prenehala z izdelovanjem vojaških potrebščin ter se je zopet usmerila k izdelovanju gospodarsko koristnih izdelkov. V časih, po koncu svetovne vojne, je evropska industrija delala za obnovo v vojni uničenega gospodarstva; tako je bila zopet zaposlena predvsem z domačimi evropskimi zemljami in je tako dala čas prekmorskim industrijam za njihovo izpopolnitev in ojačenje. Ko je nato Evropa zopet prešla na izvoz industrijalij v prekmorje, je našla tam neugodne razmere vsled nastanka tamošnje domače industrije. Da pa zaščitijo mlado domačo industrijo pred evropsko industrijsko konkurenco, so posegle vzhodnoevropske in prekmorske države še po zaščitnih carinah, in tako preprečile v veliki meri evropski industrijski uvoz. S tem je moral pasti industrijski izvoz iz Evrope v vzhodnoevropske in prekmorske zemlje in v evropskih industrijskih obratih je nastopil zastoj, zapiranje tovarn, omejevanje obratov, odpuščanje delavstva, brezposelnost. Nekaj sličnega je doživela v veliki meri tudi ona prekmorska industrija, ki je vzcvetela na medvojnem izvozu v Evropo, to je industrija Zedinjenih Držav Severne Amerike.

Drugič pa ni svetovna vojna izločila iz svetovnega prometa samo industrijskih držav, zlasti Nemčije, ampak tudi agrarne države; in to največjo predvojno svetovno izvoznico žita — razen koruze in riža — Rusijo. Zaprta v Črnem in Baltskem morju, ni mogla Rusija v svetovni vojni izvažati svojega žita in živine. Da nadomestijo izvoz ruskega žita in pokrijejo zmanjšano poljedelsko produkcijo evropskih industrijskih in agrarnih držav, so začele zopet prekmorske zemlje zlasti Kanada, nadalje Avstralija, Argentina pridelovati vedno večje množine žita in ga izvažati v Evropo, da prehranijo tukajšnje industrijske zemlje in milijonske antantne armade. Ob koncu svetovne vojne je v Rusiji divjala meščanska vojna, notranji boji med boljševiki in njihovimi nasprotniki, tako da je lahko prekmorje, ki se je s svetovno vojno okoristilo industrijsko in kmetijsko, zalagalo še dalje po svetovni vojni s svojim žitom Evropo, predvsem na mesto predvojne Rusije. V ruski meščanski vojni so zmagali boljševiki, ki so nato začeli državo tudi gospodarsko urejevati, in izginile so prve posledice agrarne reforme v drugih državah. Obenem s tem pa so začele industrijalizirane evropske države posvečati vedno več pažnje kmetijstvu. Z delno ureditvijo ruskega gospo-

darstva je postala Rusija zopet zemlja z nadprodukcijo žita, katerega hoče danes izvažati v dežele, kamor je izvažala pred svetovno vojno. Poleg tega pa so začele vse evropske države ščititi domače kmetijstvo pred tujim uvozom z zaščitnimi carinami, kot n. pr. naša sosedna Avstrija. Izredno važen je postal po vojni tudi padec potreb po surovinah, kot bombaž, kavčuk i. t. d. Vojaštvo v svetovni vojni in obnova opustošenih zemelj sta jih rabila v izrednih množinah. Z normalnimi razmerami pa je potreba po njih padla, produkcija pa ostala. Evropa je industrijsko izvozna zemlja, ki pa ne more izvažati radi izgube trga na med vojno nastalo ali ojačeno prekmorsko industrijo. Prekmorje pa je kmetijsko izvozna zemlja, ki pa ne more izvažati radi zopetnega nastopa zlasti ruskega izvoznega žita, in pa radi čuvanja domačega kmetijstva po evropskih industrijaliziranih državah.

V tej krizi evropske industrije in prekmorskega kmetijstva je Jugoslavija kot agrarna zemlja sotrpin prekmorskih držav; Jugoslavija ščiti svojo mlado industrijo z zaščitnimi carinami, ne more pa osigurati izvoza domačih kmetijskih izdelkov v tujino. (Dalje prih.)

Nov način pridelovanja žitaric.

Leto za letom čujemo o novih izumih na polju mehanike, leto za letom se ročno delo bolj mehanizira. Prej trudapolne, dolgotrajne posle, ki jih je vršilo na tisoče pridnih rok, opravljajo sedaj stroji z lahkoto, v najkrajšem času. Tudi kmetsko delo se čimdalje bolj mehanizira. Pri vseh pridelkih, pri vseh delih so nastavili stroje in jih nastavljajo vsak dan bolj. Pri tem seveda zopet prednjači Amerika. Oglejmo si strojno pridelovanje žita, ki jo je sovjetska vlada uvedla tudi v Rusiji. Žito je podlaga kmetskega gospodarstva, zato se strojno, ceneno in dobičkanosno pridelovanje tega pridelka sijajno obnese. Glavno vlogo ima tu motorni vlačilec. Nanj pripenjajo zapored pluge, sejalnice in brane drugo za drugim in vse to vleče za seboj tak vlačilec. Dela se neprestano, tudi ponoči. Od setve do žetve ni na vsem zemljišču nikakega dela. Ko je žito zrelo, stopi zopet traktor na svoje mesto. Nanje priklopijo stroj za žetev, mlatilnico in čistilnico. Vse delo se opravi kar na njivi. Slama ostane za gnojilo. Vse to ogromno delo opravi en sam delavec. Kako poceni je tako mašinsko pridelovanje žita nam govore številke. Za 100 kg pšenice so znašali l. 1929. pridelovalni stroški nekaj čez 91 Din. Od te svote je odpadlo okrog 54 Din na stroške za najemnino, za seme in za davke.

V ameriški državi Kansas znašajo pridelovalni stroški za sto kilogramov pšenice celo samo 78.50 Din. Za pridelek 10.000 kvintalov (stotov) pšenice je bilo treba štirih delavcev.

Razumljivo je torej, da se države, v katerih se prideluje žito na gori opisani način, ne morejo bati konkurence držav, v katerih tako pridelovanje ni v navadi.

Mašinsko pridelovanje žitaric se bo brez dvoma širilo vedno bolj in bolj. Cene žitu se bodo torej radi nizkih pridelovalnih stroškov, še bolj znižale, nikakor pa popravile.

Gospodinjstvo.

Črnilo na belem perilu. Večkrat se nam zgodi, da polijemo bel namizni prt s črnilom. Ne pustimo, da se črnilo posuši na blagu, temveč izperimo ga takoj v veliki vodi. Najbolje, da gremo z namiznim prtom pod vodovodno pipo, kjer pustimo, da teče vedno sveža voda na črn madež. S tem izplaknemo črnilo, ne da bi madež še povečali in zamazali cel prt, kar bi se zgodilo, če bi cel kos namočili v vodo. Ko je madež tako izpran, ga nakapamo z limonovim sokom, malo pomencamo in splaknemo. To ponovimo večkrat zaporedoma. Madež bo čimdalje bolj svetel in v prehodnji žehti bo izginil. — Lahko pa rabimo tudi klor. Pri tem pa moramo ravnati previdno, ker klor razjeda blago. Denimo žličko klora v krpico, ki jo zvijemo v mošnjiček in ta mošnjiček potopimo v mlačni vodi, da se klor v njem raztopi. V taki vodi izpiraj madež. Potem izplakni prt večkrat v čisti vodi.

Kako ravnamo z volnenimi pleteninami. Večkrat se nam pletena volnena jopica ali obleka po pranju tako skrči in zvleče, da nimamo več veselja z njo. Tega je krivo nepravilno pranje. Volne ne smemo nikdar mencati in žuliti. Tudi navadno pralno milo ni priporočljivo. Kupi si prašek za pranje volnenih predmetov (trgovca bo že vedel kaj naj ti da), raztopi ga v mlačni vodi in vanjo namoči volnen predmet. Pusti ga nekaj časa, da se nesnaga raztopi in potem nalahko gneti cel komad. Posebno pogneti mesta, ki se ti zde umazana. Pripravi si mlačne vode in v tej svojo jopico ali obleko večkrat izplakni. Ne ovijaj! Tudi pri izplakovanju samo gneti in stiskaj. Ko si predmet dovolj izplaknila, iztisni vodo (ne da bi ovijala)! in ga razprostri po veliki deski na zračnem prostoru. Solnce občutljivim barvam škoduje. Ako ga razprostreš po deski, se ti ne raztegne in ne zvleče.

Kuhinja.

Jetrna juha. Na 5 dkg masti prepražimo eno drobno zrezano čebulo, 2 stroka česna, malo korenčka, zelenega peteršilja in če imamo, malo kolerabe ali zelene. Temu pridenemo nastrganih jeter in vse skupaj pražimo. Zalijemo z juho ali z vodo. Posebej naredimo prežganje iz 5 dkg masti in 8 dkg moke (1 žlica masti, 2 žlici moke) in ga vlijemo v juho. Končno dodamo še soli, popra in kisa ter serviramo z opečenimi kruhovimi rezinami ali s čim drugim.

Govedina z razno zelenjavo. 1 kg pljučne pečenke zrežemo na rezine in jih opražimo s čebulo na vroči masti. Dodamo 2 žlici kisa, malo vode in dušimo

vse skupaj do mehkega. Ko je meso mehko, ga potresemo z žlico moke ter zalijemo z juho in z $\frac{1}{4}$ l vina. Dodamo še malo limonove lupine, česna, peteršila in majarona; vse to dobro zrezano. Nazadnje primešamo še kuhanega korenja, $\frac{1}{2}$ kg kuhanega krumpirja, kuhanega zelja ali ohrovt, graha in dušenih gob. Stresemo v skledo, po vrhu naložimo rezine mesa in postavimo na mizo.

Mano.

Kako se obnašamo.

Naj danes na kratko preletim pravila, ki se jih moramo držati, kadar smo povabljeni k mizi v večji družbi, med ljudi, ki se štejejo olikancem. Ne bom se spuščala v podrobnosti, omenila bom le tisto kar je najbolj potrebno vedeti, da ne pridemo v zadrego ali da se ne osmešimo.

Predvsem glej, da ti ne bo treba skrivati rok pod mizo — radi morebitne nesnažnosti. Sedi pri mizi neprisiljeno, roke naslanjaj na mizo, toda le spodnje lakti, opiranje komolcev na mizo je, zlasti pri jedi nedostojno. Pazi tudi, da pri jedi ne zadevaš svojih sosedov s komolci. Jej neslišno; ne sreblji, ne hlataj, ne cmokaj z usti, ne pihaj vroče jedi, temveč počakaj, da se shladi in jo kvečjemu parkrat premešaj z žlico. S polnimi usti ne govori. Jesti pričneš šele takrat kadar prične gospodinja, ali kakšen odličnejši gost. Servijeto si razgrni preko kolen, nikar, da bi si jo zatikala za vrat, ali za obleko! Krožnikov in jedilnega orodja (pribora) ne briši, to je za gospodinjno žaljivo. Lahko pa to storiš v gostilni. Servijeto rabi le za brisanje ust in prstov, kadar je res potrebno. — Jedila se podajajo od osebe do osebe, od leve proti desni. Kadar pride tak krožnik do tebe, si vzameš jed (primerno količino) z žlico in vilicami, ki so navadno položene ob jedi, ter nato položiš oboje nazaj na mesto kjer so ležale prej. Jedila se torej nudijo od leve strani. Že odrabljene krožnike pa se pobirajo od desne. Pravtako postavlja strežnica ali gospodinja sveže krožnike od desne. Strežnici pri pobiranju krožnikov ne pomagamo, smemo pa nekoliko pomagati gospodnji. — Kadar zajemaš kako jed s skupnega krožnika, stori to hitro, ne izbiraj kosov in ne mešaj po krožniku, — vzemi kos ki je najbližji. Ako katere jedi ne poznaš in ne veš če jo boš mogla in znala jesti, se zahvali in daj krožnik naprej. Ako pa si jed že vzela na svoj krožnik, je ne smeš več vrniti, pa tudi premetavati je in kritikovati ni dovoljeno. Jedi ne prijemaš z roko. To je dovoljeno le za kruh, nekatere vrste peciva (sladice) in sadje. Sladkor vzameš s primernimi kleščicami ali z žličko. Tudi sol in poper vzamemo z malo žličico, ki je zato pripravljena. — Jedi si vzemi toliko, kolikor misliš, da je boš pojedla. Ako se nudi več vrst jedil, si vzemi manj. Ako najdeš v jedi kakšno stvar: kamenček, las, živalco, jo odstrani s priborom, ne da bi na to koga opozorila. — Kako rabimo pribor? Žlico držimo v roki tako, da je palec zgoraj, kazalec in sredinec pa pod ročajem. Kadar si juho pojedla, položi žlico na krožnik z odprtino navzgor. Kadar jemo jedila, ki jih sproti režemo, držimo nož v desni, vilice pa v levi roki. Z nožem jed odrežemo, z vilicami jo nesemo v usta. Nikdar ne smemo jesti z nožem. Kadar jemo obenem z mesom še kakšno drugo prikuho, salato ali omako, si to jed s pomočjo noža nadevamo na vilice in jo obenem z mesom nosimo v usta. Naj omenim, da jemo tudi kuretino z nožem in vilicami; le prav mlade piščance in ptiče smemo obirati z rokami. Mehkih jedil: makaronov, žličnikov, krompirja, sočivja in tudi sladice ne režemo z nožem, temveč le razdelimo z vilicami in z desnico nesemo v usta. Pri ribah si pomagamo z vilicami in s kruhom. Kruh lomimo v male koščke, ki jih dajemo v usta z roko. V kavo, mleko, čaj kruha ne drobimo, marveč ga uživamo

košček za koščkom, medtem ko pijemo tekočino iz skodelice. — Sadje, jabolka in hruške jemo takole: jabolko ali hruško prerežemo na štiri dele, potem vsak košček sproti olupimo ter mu izdolbemo pečke. Pomaranče olupimo, ter potem posamezne koščke odločimo. Črešnje in češplje ne zahtevajo nobenih posebnih ozirov. Le koščice polagaj z roko na pripravljeni krožnik. Jagode jemo z žličko. Orehe tremo s posebnimi kleščami ali jih odpiramo z nožem.

Pri mizi ne bodi molčeča, pa tudi preživahno razgovarjanje ni umestno. Če opaziš, da si tvoj sosed ali soseda česa želi, ji postreži. Ako bi pa sama kaj rada, morda kruha ali soli, česar ne moreš doseči, prosi strežnico ali svojega soseda, da ti poda. Kadar ti postreže, se seveda zahvališ. Siliti koga k jedi ni dostojno. Tudi k pitju ne smemo šiliti nikogar. Gospodar, ki zameri gostu ker ne pije, je neolikan. Kozarca ne natočimo do vrha, temveč vedno le za dober prst pod robom. Ne izpijaj čaše v dušku in ne pij preveč. Kadar nočeš več piti, ne obračaj kozarca z odprtino na mizo, ne zakrivaj ga z dlanjo, marveč se le resno zahvali. Če ti kozarec vkljub temu znova napolnijo, pusti ga nedotaknjenega.

Če se ti primeri kaka nezgoda ali nerodnost, da kaj prevrneš, razliješ, umažeš ali razbiješ, se svojim bližnjim sosedom oprostí, stori pa to tako, da se ne bo preveč opazilo pri mizi. Predolgo opravičevanje te utegne spraviti v še večjo zadrego in boš izgledala še bolj nerodna kot si v resnici. Če kaj razbiješ, prinesi v naslednjih dneh gospodinji po možnosti enak predmet kot je bil razbiti. Drugega pač v takem slučaju ne moreš storiti. Najbolje je, da si pri mizi previdna.

Znamenje, da je konec obeda da gostitelj, oziroma gospodar ali gospodinja s tem, da vstane od mize. Tedaj smejo vstati tudi vsi drugi gostje. Kadar vstaneš, položiš servijeto poleg svojega krožnika ne da bi jo zložila. (Servijeto pa moraš zložiti v ožjem krogu, doma, ali tam kjer se stalno hraniš). **Mano.**

Organizacija

Poročilo o kmetsko-organizatornem tečaju, ki se je vršil od 1. do 7. dec. 1930.

Že v 12. številki Grude I. I. smo prinesli poročilo o otvoritvi kmetsko-organizatornega tečaja. Danes naj sledi obširnejše poročilo o celotedenskem delu.

V ponedeljek so se vsi udeleženci tečaja že ob 9. uri zbrali v Delavski zbornici, kjer so se udeležili predavanj o perutninarstvu.

Popoldne so se od 2. do 6. ure vršila sledeča predavanja:

Fr. Gerželj: Slovenska prosvetna centrala in njihovo prosvetno delo.

Dr. Janže Novak: Kultura, Slovenstvo in Jugoslovanstvo.

Ing. Zupančič: Trgovina z lesom.

V torek dopoldne so si fantje ogledali klavnico.

Popoldne so se vrstila predavanja:

Fr. Kafol: Kako pridemo s povečanjem proizvodnje do gospodarskega blagostanja.

Ravn. Fr. Trček: O oblikah in gospodarskem pomenu zadrug.

Dr. Janže Novak: Stališče kmetskega gibanja do države in cerkve.

Prof. Modic: Kako spoznamo kakovost najvažnejših vrst blaga.

G. Kovač: Diletantizem v teoriji in praksi.

Vsredo dopoldne smo obiskali tovarno „Jugometalija“ in Blasnikovo tiskarno.

Popoldne pa smo zopet sledili predavanjem.

Ing. Zaplotnik: Kakšen naj bo medsebojni odnos posameznih panog v kmet. gospodarstvu.

Dr. Goljar: O zemljiškem in drugih davkih, ki jih plačuje kmet.

Vojnilovič: Praktično računstvo.

Alujevič: Praktična navodila za odbornike po društvih.

V četrtek. Dopoldne ogled Narodne galerije. Popoldne predavanja:

Fr. Kafol: Kako pridemo s povečanjem proizvodnje do gospod. blagostanja. (Nadaljevanje).

Dr. Goljar: Pravna vprašanja.

Dr. Novak: Socijalno-gospodarska načela kmet. gibanja.

Urednik M. Mravlje: Prikaz socijalne in gospodarske strukture Slovencev.

Fr. Kovič: Diletantizem v teoriji in praksi.

V petek je že dopoldne govoril g. Al. Prepeluh o kmetskem gibanju kot svetovnem in mednarodnem gibanju. Popoldne pa so se vrstila še sledeča predavanja:

Jan. Bukovec: Trgovina s prašiči.

Dr. Goljar: Na katere pravne predpise se moramo ozirati pri sklepanju pogodb.

Dr. R. Fux: O kmetskih sokolskih četah in o sokolstvu sploh.

Zdravnik higijenskega zavoda: Zdravstvo na vasi.

V soboto dopoldne je bil ogled drevesnice Kmetijske družbe. Popoldne predavanja:

Fr. Trček: Zadruga v praksi.

Fr. Rožet: Mlečna proizvodnja Slovenije in trgovina z mleč. izdelki.

M. Mravlje: V katerih organizacijah boste poklicani uveljaviti načela kmet. gibanja?

Dr. Novak: Strnitev (sinteza) bodočnosti.

Zvečer je bil v dvorani Rozmanove gostilne na Šentpeterski cesti Miklavžev večer. Nastopil je Miklavž z angelji in parklji ter po primernem, nekoliko hudomušnem nagovoru, obdaril vse navzoče. Poleg vrečice s sladko vsebino je vsak tečajnik prejel tudi potrdilo o obisku tečaja. Tekom večera se je razvilo prijetno kramljanje ob čaši vina, ob prepevanju narodnih pesmi in ob zvokih radia, ki nam ga je oskrbel naš zaslužni gospod J. Čuček. Že ob 12. uri smo se razšli, ker so drugo jutro vsi tečajniki odpotovali na kmetsko zborovanje v Zagreb. — Vsi fantje so bili s tečajem izredno zadovoljni. Hranili so se skupno v Delavski zbornici, prenočevali pa so v areni Narodnega doma. Zveza je od fantov prejela več zahvalnih pismen, ki vsa dokazujejo veliko zadovoljstvo. Tudi mi se najsrčneje zahvaljujemo vsem predavateljem za požrtvovalnost in trud, ki so ga imeli pri tečaju. Prepričani naj bodo, da so s svojimi besedami sejali dobro seme v njivo bodočnosti našega kmetskega ljudstva. Zahvaljujemo se upravi akad. kolegija, ki je dala našim fantom prenočišče, vsem faktorjem, ki so nam šli na roko pri obiskih in ogledih raznih kulturnih in gospodarskih ustanov.

Udeleženci Miklavževega večera.

**Ustanovitev pododbora Zveze kmetskih fantov in deklet in Kmetске prosvete
v Novem mestu.**

Po pripravi, ki so se začele že v jeseni, ko se je vršil prvi sestanek zastopnikov naših dolenjskih društev v Novem mestu, je sklicala Zveza kmet. f. i. d. za nedeljo, 4. januarja občni zbor za ustanovitev Zvezinega pododbora za Novo mesto. Istočasno je sklicala tudi Kmetška prosveta zborovanje svojih članov iz novomeškega okraja radi ustanovitve pododbora Kmetске prosvete. Kmetški fantje in dekleta in člani Kmetске prosvete so se vabilu odzvali v zelo velikem številu, tako, da so bili prostori gostilne pri Windischerju v Kandiji prenapolnjeni. Bili so prisotni možje in fantje skoro iz sleherne vasi iz bližnje novomeške okolice. — Na dnevnem redu so bila predavanja tov. ministra Pucija, dr. Janže Novaka, dr. Rika Fuxa in urednika Milana Mravljeta. Prvi je govoril bivši minister I. Pucelj o državni šolski politiki.

V stvarnem in tudi oblikovno dovršenem govoru je podal navzočim pojme o raznih politikah in se omejil končno na našo državno in narodno šolsko politiko.

Pokazal je prav vzgledno razliko med prejšnjo avstrijsko šolsko politiko in med našo današnjo, ki je državna in narodna obenem.

Dokazal je, da so nam v državnem in narodnem oziru mnogo nevarnejši domači malkontenti — neozdravljivi politični fanatiki, kakor vsi emigranti, ki rujejo proti Jugoslaviji v inozemstvu.

Povdarjal pa je izrecno, da je naša narodna kultura kmetška in da je narodna vzgoja, ki temelji na kmetškem življu, ki sloni na vasi in njenih prebivalcih, državna in narodna.

Potrebno pa je, da dvignemo kulturo, da dvignemo mase našega naroda k boljši bodočnosti, in tu ne kliče na delo le takoimenovane šolane inteligence — sem ne spada le učitelj in duhovnik — na delo za kulturni, gospodarski in nacionalni preporod kliče govornik prav vse. Kliče tiste, ki naj znajo, in tiste, ki menijo, da nič ali le malo znajo.

Burno odobravanje je pokazalo, kako od srca in v srce je govoril bivši minister Pucelj.

Sledil je nato govor dr. Janžeta Novaka o programu „Kmetske prosvete“. Povdarjal je, da moramo vnovič prostovoljno poprijeti za delo, da dvignemo pomen kmeta v naši svobodni domovini.

Osvoboditi ga moramo kuratele od desne in leve, ker je kmetski interes državni interes. Kmetska prosveta naj pokaže kmetski množici, kam naj usmeri svojo energijo.

V duhu novega časa in njegovih potreb moramo vzgojiti mladino. Mladini novo obzorje, stari pa ne križem rok stati ob strani.

Čas je, da pometemo z dosedanja miselnostjo in stopimo v svetovno areno, dobro razločujoč med dobrim in slabim. Kdor tega ne loči, ven iz naše srede. Prepored vasi, osvoboditev našega kmeta, da bo vedel, kam naj se obrne v svetovnem metežu, to je naš cilj. Organizirati moramo naše ljudstvo in ne podcenjujmo več ljudske inteligence. V skupnem nastopu ljudske in takomenovane šolane inteligence je naša rešitev. Pri tem pa nima nobeno društvo monopola. Kar je krajevno potrebno, to je treba ustanavljati in povsod v vseh društvenih oblikah širiti kmetski duh.

Dr. Riko Fuks je nato prav poljudno razpravljal o ustanavljanju kmetskih sokolskih čet. Dokazal je potrebo sokolstva tudi za vas, ovrigel vse ugovore proti njemu in podčrtal njegovo nepolitičnost tudi v težkih predvojnih dneh. Pokazal je, da je SKJ ne samo telovadna, temveč v prvi vrsti vzgojna organizacija.

Sklenil je s pozivom na delo za SKJ, v katerem ni stanovskih razlik, v katerem vladajo bratstvo, demokratizem in nacionalnost.

Tudi tem besedam so pritrjevali navzoči navdušeno.

Urednik tovariš M. Mravlje je izčrpno govoril o društvi kmetskih fantov in deklet, v okrilju katerih najbolje uspevajo tudi kmetske sokolske čete.

Po govorih se je izbral sledeči pododbor Zveze km. f. i. d.: predsednik Šobar France iz Toplic, namestnik Mišič Anton iz Zaloga, podpredsednik Zorko Cvetko iz Bele Cerkve, tajnik Klinc Lado iz Gor. Polja, namestnik Faleskini Stane iz Dol. Straže, blagajnik Šurla iz Straže; odborniki so: Mirtič Slavko, Kovač Vladimir, Može Dušan iz Dvora, Matko Josip iz Gotne vasi, Mlinar Franc iz Podhoste, Pršina Jože iz Toplic in Golob Franc iz Birčne vasi.

Istočasno so izvolili tudi pododbor Kmetske prosvete. Za predsednika je izbran g. Avsec, podpredsednik je dr. Josip Trošt, tajnik profesor Jos. Kovač, namestnik učitelj Vilko Menard, blagajnik šol. nadzornik Martin Matko. Ostali odborniki so predstavniki posameznih občin in vasi. — Po konstituiranju obeh pododborov so se vsi udeleženci zadovoljni razšli.

Dramlje. Dne 7. dec. 1930. smo pod vodstvom gdč. Julke Kincelj učiteljice v Dramljah priredili „Miklavžev večer“. Prireditelj je v moralnem oziru zelo dobro uspela posebno še, ker je bila to prva prireditelj te vrste, kar jih pomni mlajši svet. Obdarovanih je bilo okrog 200 revnih otrok z raznovrstnimi darili, ki so bili večji del prispevani od dobrih src.

Blagajna se to pot ni opomogla, ker se je ves dohodek porabil v prid revne dece.

Miklavž se je v obilni meri spomnil tudi odrastlih. Posebno naša brhka dekleta so se mu prikupila in kar vedel ni s čim lepim bi jih obdaroval. Tu pa

tam je iz njegove zakladnice priromala na beli dan tudi kakšna šiba, toda nihče se je ni branil, kajti na njej je rastlo tako izborno sadje, da so se ostalim kar sline cedile.

Po Miklavževem odhodu smo se zbrali k posvetovanju glede prosvetnega dela in končno sklenili, da na dan 1. I. 1930. priredimo igro „Stari grehi“, nakar smo se zadovoljni razšli. — **Odbor.**

Orlavas. Naše „Društvo kmetских fantov in deklet „Zimzelen“ je otvorilo 6 tedenski tečaj, ki se je pričel 5. jan. Pri njem sodelujejo sami člani in članice. Vršijo se 3 krat na teden ob večernih urah. Poučujejo se naslednji predmeti: Zadržno pravo, menično pravo, trgovinstvo, promet, živinoreja, sadjarstvo, poljedelstvo, gospodinjstvo, zemljepis, računstvo, korespondenca, slovenščina in ročna dela. — Po prosvetnem tečaju se bo priredil tudi 7 dnevni prikrojevalni tečaj, katerega bo vodila strokovna učiteljica iz Ljubljane. Tečaj se bo pričel 23. febr. t. l. Udeležila se ga bodo lahko tudi dekleta izven društva. One, katere se za tečaj zanimajo, naj se prijavijo društvu do 1. februarja.

Struge na Dolenjskem. Po daljšem času se oglašamo tudi mi s svojim poročilom. Povedati ti moramo, draga „Gruda“, da še vedno živimo, čeprav so nam naši nasprotniki že davno napovedali pogin. Kljub zaprekam, ki nam jih stavljajo nasprotniki, smo pri našem društvu ustanovili sokolsko četo. 17. decembra, na rojstni dan Nj. Vel. kralja, smo se v obilnem številu zbrali v šolski sobi. Vse predpriprave in vso organizacijo sta izvedla naš marljivi sotrudnik učitelj Boris Možina in tovariš Hočevnar. Ob otvoritvi zborovanja je g. učitelj najprej pozdravil vse navzoče in se zahvalil za obilno udeležbo, ki je za težke razmere v Strugah naravnost razveseljiva. Nato je v sijajnem govoru pojasnil pomen Sokola, posebno kmetске sokolske čete, ki pridejo v poštev zlasti za naše podeželje. Po končanem govoru je dal besedo zaslužnemu tovarišu F. Hočevnarju, posestniku in trgovcu, ki je v lepem govoru podal vso našo zgodovino, razvoj Jugoslovanstva in naše mlade države. Poveljeval je modrost našega prevzvišenega vladarja, ki je z enim zamahom rešil državo pogubonosnega strankarstva in nam dal možnost mirnega kulturnega in gospodarskega procvita. Prežeti globoke hvaležnosti za kralja, smo navdušeno zaklicali trikratni živijo! — Sledila je volitev odbora kmetске sokolske čete, kakor sledi:

Starosta Franc Hočevnar, posestnik in trgovec, podstarosta Franc Pirker, kapetan v pokoju, načelnik Jakob Vidmar, čevljarški mojster, podnačelnik Franc Pugelj, tajnik Ivan Hočevnar, posestnik, blagajnik Josip Meglen, posestnik, revizorja Franc Hočevnar in Oton Hren.

Po volitvi se je vpisalo 34 moških članov in 4 dekleta. Ugotavljamo, da je to število za naše razmere sijajno. Po končanem zborovanju smo se sestali v bližnji gostilni k bratski zabavi. Zapeli smo nekaj pesmi, sokolsko himno in že tudi govorili o bodočem programu. Brat Franc Pirker se je iskreno zahvalil učitelju g. Možini, ki nam je tako vneto pomagal pri našem delu in se ni strašil dolge poti čez hrib, ki jo je gotovo vsak teden dvakrat prehodil, da nam je pomagal. Sedaj odhaja ta požrtvovalni sotrudnik v Hrastnik in mi se z žalostjo v srcu poslavljamo od njega. Zapeli smo nekaj zdravic njemu v čast in se poslovili od njega z iskrenim: živel! Ob policijski uri je tovariš Hočevnar želel vsem zbranim lahko noč in jih pozval naj se drugega dne polnoštevilno udeležijo sv. maše v proslavo kraljevega rojstnega dne.

Franc Hočevnar.

Iz Zveze. Ob ustanovitvi pododbora Zveze za ljubljansko okolico dne 21. XII. 1930. smo sklenili, da se bodo vršili redni sestanki enkrat na mesec in sicer drugo nedeljo v mesecu. Za januar pa smo sklenili sklicati sestanek 18. I. t. j. tretjo nedeljo. Pozivamo torej vsa društva ljubljanske okolice, da pošljejo k temu sestanku svoje člane. Predavala bosta dr. Srečko Goljar „O ustroju vojske in mornarice in dr. Viktor Maček „O delu v naših društvih“. Kosilo v Delavski zbornici za udeležence sestanka brezplačno. Pridite v obilnem številu!

Drugi kmetjsko-organizatorni tečaj Zveze. Dne 23. februarja se prične drugi tečaj za našo kmetjsko mladino. Trajal bo en teden in bo izveden po vzorcu prvega tečaja, ki je trajal od 1. do 7. decembra lanskega leta in o katerem smo danes izčrpno in obširno poročali. Pozivamo že sedaj naše člane, da se odločijo in pravočasno priglasijo za sprejem v ta tečaj. Ne zamudite nobene prilike, ki se vam nudi za čim boljše izobraževanje!

Tujec pride v mesto, ki mu je bilo doslej nepoznano. V želji, da bi izvedel kakšno zanimivost kraja, vpraša v gostilni, kjer je pravkar poobedoval, natakarja: „Ali bi mi vedeli povedati, kateri veliki ljudje so se rodili v vašem mestu?“ Natakar razmišlja, potem pa zmaje z glavo: „Kolikor jaz vem, gospod, so se v tem mestu rodili vedno le mali otroci.“

Križanka.

Rešitev križanke iz 12. številke Grude I. 1930., ki nam jo je poslala Amalija Kronovšek iz Orle vasi.

Vse one naše čitate, ki križank še ne znajo reševati, pozivamo naj primerjajo nastavljeno križanko v lanskim 12. številki in današnjo rešitev, da bodo videli kako se to dela.

c	e		r	o	s	a		g	l	a	d		b	s
e	v	a		n	i	l		r	a	k		b	o	l
s	a	v	a		n	a	g	o	n		d	o	r	a
t		b	o	r		h	o	m		r	a	j		v
a	n	a		e	o		s		t	a		a	n	a
	o		i	v	k	a		v	i	d	a		o	
a	r	a		e	o		s		t	i		o	s	a
l		d	a	n		k	o	s		o	s	t		g
b	r	a	t		s	i	l	v	a		s	o	v	a
i	o	m		d	i	n		a	d	r		k	o	t
n	p		z	r	n	o		k	a	d	a		z	a

ŠTEVILNICA.

19, 18, 6, 4, 15, 16 — 15, 16, 23, 16, — 13, 6, 21, 16!

Postavi namesto številk črke.

(Sestavil Kešlok O., Braslovče.)

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Vsa naša društva in vse naše člane prosimo, naj nam pridno pošiljajo dopise o svojem delovanju. Tudi pesmice in povesti, naj nam tisti poedinci, ki čutijo v sebi pesniško žilico, brez strahu zaupajo. Ako bo za tisk, bomo vsako stvar z veseljem priobčili, ako bo kaj pomanjkljivega bomo popravili, manj posrečena dela bomo pa seveda slej ko prej morali zavrniti. Pošljite nam tudi uganke in kratkočasnice, da bo naš kotiček za zabavo in smeh vedno dobro založen. Dekleta pozivamo, naj tudi sama dopisujejo za svoj kotiček. Prepričani smo, da bi marsikatera vedela mnogokaj koristnega povedati, s čemur bi se potem Grude okoristile vse tovarišice.

Kopriva: Vašo pesem priobčimo; Vaša „zamera“ je pa vendarle prehuda, da bi jo smeli natisniti. Vzbudila bi še hujšo zamer, topot pa na nasprotni strani.

Turnšek S. Zahvaljujemo se Vam za prispevek. Pride na vrsto. Včasih nam pri križankah tisk. škrat kaj zmeša, zato nam ne smete zameriti.

Koren M. Vaša črtica je dobra. Pošljite še kaj.

L. M. R. Hvala lepa. Tudi Vašo povest bomo priobčili z malo izpremembo.

Radovan Gobec. Tudi vam hvala. Prinesemo.

Prosimo vse založnike in izdajatelje knjig naj nam pošiljajo svoje publikacije v oceno.

Fr. Rojec:

Koledniki.

*Mi koledniki smo Grude, za darove prosimo;
tudi mi darove svoje vam in vašim nosimo.*

*Kakšni naši so darovi, sami se prepričate,
če na list ste naročeni in ga pridno čitate.*

*Tudi za naprej imamo še več dobrega blagá,
ki ga v Grudi vam podamo v hrano srca in duhá.*

*In zato se prav številno naročite na naš list;
majhen dar, ki zanj ga daste, vam v veliko bo korist!*

*Zdaj pa zdravi ostanite in skrbite kakor mi,
da ob letu naša pesem bolj veselo zazveni!*

**angleškega
in češkega
sukna!**

BOGATA IZBIRA!

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

**Nakažite
naročnino!**

**„Kako postajem dobar
svirači!“**
Ovu besplatnu knjižicu šalje tvrtka **Melner & Herold u Mariboru br. 173** svakome prijatelju glazbe sveduho da li je početnik ili napredni. Tražite ju odmah običnom dopisni com.

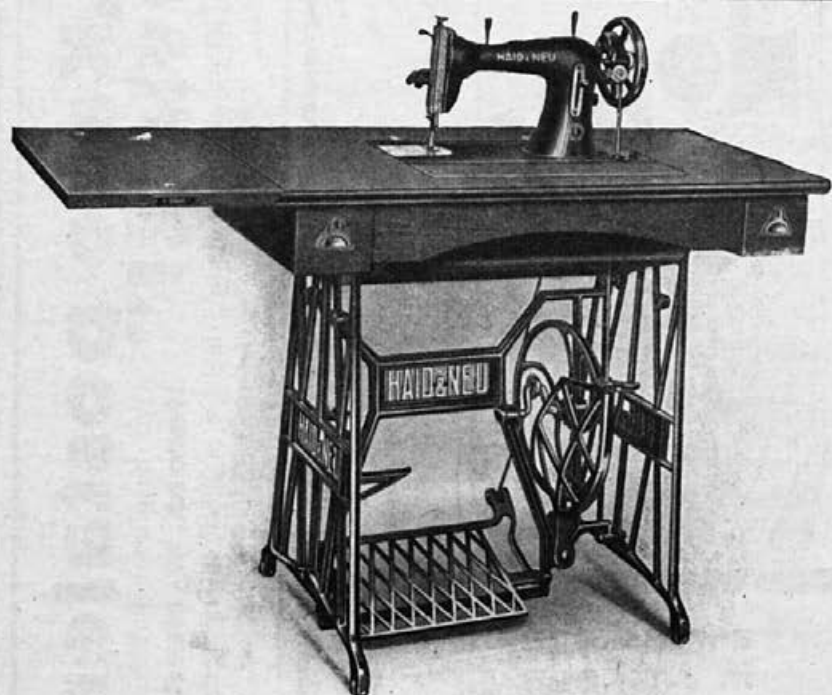

„PLANINKA“ **ZDRAVILNI ČAJ**

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

„HAID & NEU“

šivalni stroji.

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, vošeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, spec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarnе Plovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

Pridobite „Grudi“- vsaj enega novega naročnika!

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih voda, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 $\frac{1}{2}$ in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

